

ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський державний університет
Освітня програма	20741 право
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	081 Право

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	Сумський державний університет
Назва ВСП ЗВО	не застосовується
ID освітньої програми в ЄДЕБО	20741
Назва ОП	право
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Спеціалізація (за наявності)	відсутня
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	Нашинець-Наумова Анфіса Юріївна, Кисельова Марина Сергіївна, Коломоєць Тетяна Олександрівна (керівник)
Залучений представник роботодавців	не застосовується
Дати візиту до ЗВО	31.05.2021 р. – 02.06.2021 р.

3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_doctor_right_self-esteem.pdf
Програма візиту експертної групи	https://sumdu.edu.ua/images/content/general/accreditation/sumdu_doctor_right_visit-program.pdf

4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

відсутні

II. Резюме

Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям

За наслідками онлайн-візиту була підтверджена більшість відомостей, зазначених у матеріалах самоаналізу ЗВО. Поряд із сильними сторонами, позитивними практиками по кожному критерію, що підтверджує існування ОНП, а саме: ОНП відповідає стратегії розвитку ЗВО, враховує галузевий та регіональний контекст, специфіку галузі; ринку праці; обсяг ОНП, структурованість ОНП; відповідність предметній області; реальна можливість набуття соціальних навичок, що відповідають цілям ОНП; унормування процедури визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті; активне використання інноваційних методик навчання, реалізацію принципів академічної свободи; зв'язок навчання із науковими дослідженнями, залученням здобувачів до наукових тем, участі у міжнародних наукових програмах, апробацією результатів, в т.ч. й із опублікуванням результатів дослідження у виданнях БД Scopus, Web of Science, співпраця із зарубіжними ЗВО, впровадження результатів на ОНП тощо), було виявлено й цілий ряд суттєвих слабких сторін ОНП, які істотно впливають на практичну реалізацію ОНП, її ефективність, однак можуть бути усунуті впродовж нетривалого періоду (відсутність реальної можливості формувати здобувачами індивідуальну освітню траєкторію через вільний вибір навчальних дисциплін, формування індивідуальних планів; мінімізована та насамперед формальна участь здобувачів у процесі періодичного перегляду ОНП, вирішення питань якості вищої освіти, відсутність їх поінформованості про те, яку роль вони можуть відігравати у процесах покращення якості освіти в ЗВО). Експертною групою сформульовано низку рекомендацій щодо їх цілком ефективного практичного вирішення впродовж нетривалого (однорічного) терміну.

Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик

Урахування тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галуз., рег. контексту, досвіду вітч., заруб. програм. Відповідність предметній області спеціальності. Чіткі, недискримінаційні Правила прийому. Використовуються іннов. інтеракт. методики навчання, викладання з орієнтацією на потреби, інтереси здобувачів, на реалізацію принципів академ. свободи. Навчання поєднується із наук. тем. дослідженнями, із залученням їх до розробки НДТ кафедр, наук. школи, міжн. наук. програмах, із апробацією результатів на м/н наук. у співпраці із регіон. стейкхолдерами. Регламентація у локал. НА процедури проведення контрол. заходів рез-тів наук., навч. діяльності здобувачів, розмаїття їх форм, прозорість, зрозумілість, доступність, чіткість критеріїв оцінювання, реальна можливість оскарження результатів оцінювання та повторного проходження контрольних заходів. Моніторинг рівня задобовленості здобувачів інструментарієм контролю, врахування його результатів при корегуванні засад орг.-метод. забезпечення освіт., наук. процесу. Звітність здобувачів про виконання інд. планів, результати наукових досліджень, узагальнення, обговорення та затвердження цих результатів. Системний х-р забезпечення формування середовища, в якому порушення акад. доброчесності є неприпустимими, перевірка всіх текст. матеріалів із використанням відповідних програм, рецензування редколегіями наук. видань рукописів, розміщення текст. робіт у репозитарії, заходи реагування на виявлені факти порушень. Кадрове забезпечення сформоване із залученням НПП з достатнім рівнем акад., проф. кваліфікації. ЗВО системно сприяє розвитку проф., викл. майстерності НПП. Започатковано щорічне рейтингування НПП, дієву систему заохочень. Процедура конкурсного відбору НПП є достатньо чіткою, прозорою, визначеною. Фін., мат.-тех., навч.-метод. забезпечення здатне забезпечити цілі, ПРН. ЗВО забезпечує підтримку морал., псих. здоров'я здобувачів через безкошт. псих. діагностики. Умови для вільного доступу для осіб з особл. осв. потребами. Механізм осв., орг., інф., консул. підтримки через систему ел. особистих кабінетів, інф. бібл. систему, веб-сайт, структ. підрозділи. Сервіси біб-ки дозволяють задовольнити потребу у доступі НБД, перевірки текстів на плагіат. ЗВО дбає про забезпечення політики, процедури врегулювання конфл. ситуацій. Розробка, затвердження, моніторинг, період. перегляд ОНП відбувається згідно з локальними НПА, представники унів.-ої спільноти дотримуються цих процедур. ЗВО вчасно реагує на недоліки в ОНП, із обговоренням результатів колегіальних органів ЗВО. Є практика врахування зауважень, пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій інших ОП. Культура якості сформована як система спільних цінностей освітян ЗВО. Релевантність тем дис. досл-нь здобувачів, наук. напрямків наук.керівників, залучення здобувачів до наук. проектів ЗВО. Вільний доступ до інф., мат. ресурсів для проведення наук. досл-нь, опублікування їх у у виданнях баз Scopus, Web of Science. Наявність фак. вид-ня категорії «Б».

Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення

Фрагментарним є залучення стейкголдерів до обговорення ОНП, докум-ня їх пропозицій. Положення ОНП у частинах ПРН сформульовані без відповідності 8 квал.рівня НРК. ЕГ рекомендує переглянути відповідність ПРН (ОК «Англ. мова акад. спрямування», в матриці відповідності зазначений третій ПРН, в ОК «Культура наукової укр. мови» зазначений другий ПРН, що не відповідає логіці відповідності ОК ПРН). Тотожність навч. дисц-н «Методика підготовки наук. праць» (Цикл дисциплін загальної підготовки), «Актуальні наукові дослідження в юриспруденції»). ЕГ рекомендує їх об'єднати у двомодульній ОК «Актуальні наук. дослідження в юриспруденції» для використання вивільнених годин/кредитів в частині циклу дисциплін загальної підготовки. Вибіркові ОК, як і будь-яка інформація про них, не розміщені на сайті ЗВО, що фактично свідчить про відсутність вільного вибору здобувачами на ОНП. ЕГ рекомендує при оновленні ОНП об'єднати вибіркові дисципліни (каталог 1) та (каталог 2), розмістивши в окремий підрозділ «Вибіркові навч. дисципліни». Дескриптор 4 НРК «Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому» відповідає тільки одному ПРН – ПРН 1 ОНП «Право», що потребує свого підсилення. Істотно замалом є

обсяг годи для самостійної роботи здобувачів. Відсутнє залучення до реалізації ОНП іноз. експертів галузі, юристів-вчених, юристів-практиків, особливо у контексті наявності системи договорів про співпрацю та реальних можливостей для цього. ЕГ рекомендувала в рамках реалізації наявних договорів створити реальні умови для впровадження практики подвійного наук. кер-ва дослідженнями здобувачів із залученням іноз. експертів галузі, максимально сприяти залученню іноз. експертів галузі до реалізації ОНП. Також ЕГ рекомендує, у межах реалізації наявних договорів про співпрацю, активніше залучати до обговорення ОНП, до ауд. занять, до кер-ва здобувачами експертів галузі з органів місц. сам-ня, правоох. органів, банк. установ тощо. На ОНП є об'єктивно зумовлена плинність НПП, що певним чином впливає на постійну спроможність ЗВО створення разових рад для захисту. З урахуванням цього ЕГ рекомендує ЗВО розробити, забезпечити реалізацію персп. плану формування резерву НПП для гарантування спроможності ЗВО створювати разові ради для захисту дис.-цій здобувачів. Недостатньою є поінформованість здобувачів про наявні політику та процедури вирішення конфліктних ситуацій. ЕГ рекомендує організувати консулат. темат.зустрічі із здобувачами. Встановлено, що здобувачі третього рівня ВО до складу Вченої ради не входять, до перегляду ОНП, вирішення питань якості ВО залучені суто формально і це було підтверджено ними під час зустрічей, що фактично знецінює їх роль у забезпеченні студентоцентрованості, урахування ролі у вирішенні питань змісту, якості реалізації ОНП.

III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

Експертною групою (далі за текстом – ЕГ) встановлено, що освітньо-наукова програма «Право» (далі за текстом – ОНП), яка реалізується в Сумському державному університеті (далі за текстом – СумДУ) має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти. Стратегічні цілі та пріоритети розвитку університету відображені у стратегічному плані розвитку університету: «Стратегічному плані розвитку Сумського державного університету на 2020-2026 роки», (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=52fedeb8-8e42-ee11-b021-001a4be6d04a&kind=1>), що передбачають підготовку високоосвіченої інтелектуальної еліти суспільства, забезпеченні освітніх потреб широких верств населення через доступність до одержання знань та набуття навичок, різноманітності форм реалізації безперервної «освіти упродовж життя». Цілі ОНП відповідають основним завданням діяльності закладу вищої освіти (далі за текстом – ЗВО): формування висококваліфікованого та конкурентоздатного фахівця, інтегрованого у світовий освітньо-науковий простір, здатних проводити самостійну науково-дослідну, науково-педагогічну та науково-практичну, організаційну діяльність у сфері права («Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті», ([http://https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1](https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1))). Узгодженість положень з основною стратегією закладу підтверджено на зустрічі з першим проректором СумДУ – д.е.н., проф. Леоновим С.В., проректором з науково-педагогічної роботи – д.е.н., проф. Школьник І.О., проректором з наукової роботи – д.ф.-м.н., проф. Черноусом А.М., директором ННІ Права СумДУ – д.ю.н., проф. Кулішом А.М.

2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Цілі ОНП та програмні результати навчання (далі за текстом – ПРН) визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін. До формування цілей та проектування основних результатів навчання було залучено роботодавців, зокрема заступника начальника ТУ ДСА України в Сумській області Петренка І.В., начальника ТУ ДСА України в Сумській області, Заслуженого юриста України, кандидата юридичних наук Кібця В.О., секретаря Сумської міської ради, д.ю.н., Заслуженого юриста України Резніка О.М., адвоката, старшого партнера Адвокатського об'єднання «Юррайт», д.ю.н. Кравченка І.О., які надали рецензії, відгуки та пропозиції щодо вдосконалення ОНП та, як засвідчили бесіди з ними, з гарантом освітньої програми безпосередньо були запрошені на засідання робочої групи, відповідальної за створення й оновлення ОНП «Право». За їхніми пропозиціями та пропозиціями здобувачів відбувалось оновлення ОНП. Інтерв'ювання запрошених на фокус-групу роботодавців та осіб, які прийшли на відкриту зустріч, а також узагальнення результатів аналізу наданих документальних підтверджень позитивних думок, висловлених в процесі зустрічей, варто зауважити, що здебільшого вони давали схвальну оцінку щодо запровадженої ОНП.

3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.

Цілі ОНП та її очікувані ПРН визначалися з урахуванням Стратегічного плану розвитку СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=52fedeb8-8e42-ea11-b021-001a4be6do4a&kind=1>), обговорювались тенденції розвитку спеціальності «Право» на засіданнях ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти ННП СумДУ, зокрема необхідність затвердження Тимчасового стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для третього рівня вищої освіти (протокол №6 від 21.06.2019 р.) Цілі та ПРН відповідають тенденціям розвитку спеціальності, забезпечуючи підготовку докторів філософії до практико-орієнтованої аналітичної діяльності.

4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.

Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня. Державний стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю відсутній, проте, в СумДУ розроблений Тимчасовий стандарт вищої освіти Сумського державного університету (<blob:https://office.naqa.gov.ua/5c3bd872-91fc-49b1-9761-29c160782fa9>). ПРН в цілому відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій 8 кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519), зокрема: дескриптор 1 «Спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики» відповідає таким ПРН – 3,4,8,10 ОНП «Право». Дескриптор 2 «Започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтового наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності» відповідає таким ПРН – 4,9 ОНП «Право». Дескриптор 3 «Критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей» відповідає таким ПРН – 2,5 ОНП «Право». Дескриптор 4 «Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому» відповідає таким ПРН – 1 ОНП «Право». Дескриптор 5 «Використання академічної української та іноземної мови у професійній діяльності та дослідженнях» відповідає таким ПРН – 1 ОНП «Право». Дескриптор 6 «Демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, постійна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності» відповідає таким ПРН – 4,9 ОНП «Право». Дескриптор 7 «Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення» відповідає таким ПРН – 9 ОНП «Право». Однак, у Національній рамці кваліфікацій (8 рівень) йдеться про «вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому», що потребує підсилення у ПРН.

Загальний аналіз щодо Критерію 1:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.

Сильною стороною цієї освітньої програми є урахування досвіду міжнародної співпраці, в тому числі з Юридичною школою Вільнюського університету (Литва), Віденським університетом (Австрія), Оттавським Університетом (Канада).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.

ЕГ відзначає досить узагальнений підхід ЗВО до висвітлення на офіційному сайті залучення стейкхолдерів до організації освітнього процесу на ОНП, безпосередньо до проведення занять, до перегляду ОНП. ЕГ рекомендує висвітлювати відповідну співпрацю із стейкхолдерами на сторінці сайту кафедри та інституту в цілому. ЕГ констатує певну неузгодженість ОНП у частинах ПРН щодо відповідності 8 кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій (у чинній редакції) й рекомендує забезпечити зазначену відповідність.

Рівень відповідності Критерію 1.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.

ЕГ було встановлено, що цілі ОНП «Право» є чіткими та пов'язані з місією та стратегією СумДУ. Проектування ОНП відбувалося у постійній комунікації із представниками ЗВО України (Київським Національним університетом імені Тараса Шевченка та Національним університетом «Києво-Могилянська академія»). Досвід спільної підготовки аспірантів з іноземними університетами (Юридичної школи Вільнюського університету (Литва), Віденського університету (Австрія), Оттавського Університету (Канада)) був врахований при доборі професійних компетентностей та освітніх компонентів ОНП. На думку ЕГ, ОНП та освітня діяльність за нею мають недоліки, що не є суттєвими: варто більш чітко дотримуватись процедури залучення стейкхолдерів до обговорення ОНП та документування їх пропозицій; розробити план заходів щодо популяризації ОНП «Право» з метою збільшення набору до аспірантури, зокрема з числа іноземних громадян; висвітлювати співпрацю з стейкхолдерами та здобувачами на сторінці сайту кафедри та інституту; переглянути ОНП у частинах ПРН щодо відповідності 8 кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:

1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).

Загальний обсяг освітньої наукової програми складає 60 кредитів ЄКТС, що відповідає вимогам ст. 5 Закону «Про вищу освіту» та восьмому рівневі НРК, з яких 45 кредитів – загальний обсяг обов'язкових компонентів; 15 кредитів – загальний обсяг вибіркового компонентів. Тривалість ОНП – 4 роки. Освітня наукова програма розроблена у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті» (<http://https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6do4a&kind=1>), «Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті» (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=aed8cbf7-2da4-eb11-bab1-d4856459ca35&kind=1>). Аналіз навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти дає підстави стверджувати про відповідність освітньої програми вимогам чинного законодавства.

2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.

ЕГ встановила, що ОНП, навчальний план, структурно-логічна схема, матриця відповідності ПРН ОК відповідає предметній області для спеціальності «Право» на третьому рівні вищої освіти. ОК складають логічну взаємопов'язану систему, що дозволяє досягти цілей та ПРН. Аналіз матриці показав, що майже кожен ПРН формується через ЗК і ФК. ОК 1 забезпечує такі ПРН – 5,7,10; ОК 2 забезпечує ПРН – 2,7,8; ОК 3 забезпечує ПРН – 4,9. Так, для ОК 5 передбачений ПРН 3, в якому зазначено «розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість». Водночас, аналізуючи силабус ОК 5, ЕГ з'ясувала, що до ПРН 3 в ОНП можна віднести хіба що РН 5 силабусу «Письмо: написати логічно структурований письмовий текст академічного спрямування (тези доповіді, наукову статтю тощо), оцінюючи різні думки або шляхи вирішення проблеми, розгортаючи, підтримуючи та деталізуючи погляди власними думками, наводячи аргументи і приклади» Для ОК 7 передбачений ПРН 2, в якому зазначено «застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності». Аналізуючи силабус цієї навчальної дисципліни, ЕГ з'ясувала, що до ПРН 2 в ОНП можна віднести тільки РН 5 «Знаходити та критично осмислювати необхідну інформацію, використовуючи основні засоби кодифікації (словники, довідники), бібліотечні каталоги». ЕГ, аналізуючи силабуси ОК 6 та ОК 8, дійшла висновку, що заявлений перелік тем не відповідає третьому рівню вищої освіти.

3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).

ОНП «Право» включає два цикли: загальної підготовки, що містить обов'язкові та вибіркові компоненти та цикл професійної підготовки, що включає обов'язкові, вибіркові компоненти та практичну підготовку. Цикл загальної підготовки забезпечує оволодіння загальнонауковими компетентностями через ОК 1 «Філософія», а набуття універсальних навичок дослідження передбачені: ОК 2 «Методологія та методи наукових досліджень», ОК 3 «Управління науковими проектами», ОК 4 «Методика підготовки наукових праць», ШК 5 «Культура наукової української мови» та мовних компетентностей: ОК7 «Академічна мова професійного спрямування» і каталог вибіркового дисциплін 1 <https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/kataloh-vybirkovykh-dystsyplin-tsyklu-zahalnoi-pidhotovky-pravo.pdf>, що спрямований на розвиток ЗК та / або ознайомлення з рівнем наукових

досліджень у інших галузях знань. Цикл професійної підготовки містить обов'язкові навчальні дисципліни: ОК 8 «Актуальні наукові дослідження в юриспруденції», ОК 9 «Правовий інструментарій регулювання суспільних відносин» і каталог вибіркових дисциплін з <https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/kataloh-vb2-fakhovi.pdf>, що спрямований на розвиток ФК та набуття знань і здібностей в галузі Права, релевантній для конкретного дослідження чи наукового напрямку добувача. Заявлені ОК ОНП відповідають предметній області визначеної спеціальності за ОНП Право на третьому рівні вищої освіти.

4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.

Процедури формування індивідуальної освітньої траєкторії ЗВО передбачені Положенням про організацію освітнього процесу, Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. Відповідно до відомостей самооцінювання і бесіди ЕГ із адміністрацією ЗВО було з'ясовано, що групи за результатом вибору дисциплін мають обмеження у кількості здобувачів. Аспіранти можуть змінювати вибіркові дисципліни лише за погодженням із науковим керівником, а їх право це робити обмежено у часі (забороняється змінювати вибіркові дисципліни, викладання яких передбачено у поточному навчальному році). ЕГ зазначили, що здобувачі обирають лише ті дисципліни які радить обрати і погоджує науковий керівник, орієнтуючись на тематику свого дисертаційного дослідження. Під час зустрічі зі здобувачами, ЕГ група з'ясувала, що жоден з них не володіє інформацією стосовно дисциплін, які ними обирались (були опитані здобувачі всіх років навчання), щодо процедур вибору дисциплін та своїх прав їх змінювати вони не обізнані. У відомостях про самооцінювання та під час бесіди із адміністрацією ЗВО ЕГ було наголошено, що в ЗВО є нормативно-закріплене право здобувача обирати дисципліни з інших ОП, але жодним документом ЗВО це не передбачено. Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії передбачена можливість здобувача обрати навчальні дисципліни для інших рівнів вищої освіти та інших ЗВО за погодженням зі своїм науковим керівником.

5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.

Освітня наукова програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка включає педагогічну практику за професійним спрямуванням (4 семестр/4 кредитів) для здобуття компетентності, необхідної для подальшої професійної діяльності та навичок і вмінь викладацької діяльності й організації освітнього процесу в ЗВО. Практичне спрямування освітніх компонентів відображає запити регіонального аспекту. Роботодавці залучені до формування змісту, проходження та підведення підсумків практичної підготовки. Організація практики регламентується «Положенням про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті» (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=9ef1951f-2ea4-eb11-bab1-d4856459ca35&kind=1>) та силабусом «Педагогічна практика за професійним спрямуванням» (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pedagogichna-praktika.pdf>). Загальний обсяг годин практики становить 120 годин, що відповідає 4 кредитам ЄКТС. Педагогічна практика за професійним спрямуванням передбачає навчання через: МН1. Навчання на основі досвіду; МН2. Практико-орієнтовне навчання; МН3. Метод наукових дискусій; МН4. Індивідуальне дослідження. Здійснення педагогічної та навчально-методичної роботи на кафедрі під керівництвом наукового керівника, що, на нашу думку є недостатнім для підготовки викладача ЗВО та оволодіння методикою проведення різних видів навчальних занять. У самоаналізі зазначено, що педагогічна практика за професійним спрямуванням дозволяє сформувати в аспірантів професійні компетентності майбутніх науково-педагогічних працівників системи вищої освіти (ОК4, ОК6). Натомість у ОНП (2020 р.) акцентовано на таких загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностях (ЗК1, ЗК3, ФК2, ФК5, ФК6).

6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.

Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям. ОНП дає можливість здобувачам освіти формувати soft skills належним чином. Ці навички відбиті у компетентностях ЗК1-ЗК5, ФК1 та ФК5, а також у програмних результатах навчання ПРН1-ПРН3, ПРН7-ПРН9. Навчання на ОНП дозволяє здобути «soft skills» як через освітні компоненти, що формують основні загальні компетентності (Філософія науки, Методологія та методи наукових досліджень, Інноваційна педагогічна діяльність, Управління науковими проектами, Англійська мова академічного спрямування, Методика підготовки наукових праць, Культура наукової української мови) так і опосередковано – через фахові освітні компоненти, зокрема ОК8 – ОК9 (Актуальні наукові дослідження в юриспруденції, Правовий інструментарій регулювання суспільних відносин). В освітньому процесі використовуються організаційні форми і технології навчання: проблемний виклад матеріалу, навчальні тренінги, дискусії, мозковий штурм, проектні, інтерактивні технології навчання, робота в парах і малих групах тощо. На зустрічі з викладачами, експертна група пересвідчилася, що всі вони розуміють важливість та доцільності розвитку навичок soft skills та реалізують їх у позааудиторних заходах.

7. Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).

Зміст освітньої програми урахує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності). Державний стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю відсутній. ЗВО орієнтувався на такі нормативно-правові акти: Закон України «Про вищу освіту», Національний класифікатор України «Класифікатор професій ДК 003:2010», Національну рамку кваліфікації 8 кваліфікаційного рівня, Тимчасовий стандарт вищої освіти Сумського державного університету ([blob:https://office.naqa.gov.ua/5c3bd872-91fc-49b1-9761-29c160782fa9](https://office.naqa.gov.ua/5c3bd872-91fc-49b1-9761-29c160782fa9)).

8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.

Обсяг ОНП та її окремих складових передбачена навчальним планом, Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії. Аналізуючи п. 2.4.8. Положення та навчальний план, ЕГ дійшла висновків: співвідношення ауд. годин до сукупного обсягу ОК Методологія та методи наукових досліджень (41,6%), Інноваційна педагогічна діяльність (55%), Управління науковими проектами (41,6%), Методика підготовки наукових праць (45%), Англійська мова професійного спрямування (44,4%) не відповідає обсягу заявленому у нормативних документах ЗВО (в положенні передбачений діапазон 25-35%). Співвідношення годин самостійної роботи до ауд. годин з ОК Інноваційна педагогічна діяльність не відповідає обсягу відведеному для самостійної роботи здобувача (нормативно закріплено в Положеннях про організацію освітнього процесу) та ПРН 9, заявленому в ОНП. Такий факт підтвердився і під час спілкування ЕГ із НПП. Аналізуючи ОК 7, ЕГ дійшла висновку, що ПРН 1 не відповідає заявленому обсягу ОК і змісту ЗК 3, передбаченому в ОНП з «Культури наукової української мови», оскільки ЗК 3 встановлює набуття компетентності спілкуватись державною мовою, як усно так і писемно, а очікуваний ПРН передбачає вільне презентування і обговорення результатів наукових досліджень українською та англійською мовами. На підставі аналізу матриці відповідності та силабусів, ЕГ дійшла висновку, що ОК «Методика підготовки наукових праць» та «Актуальні наукові дослідження в юриспруденції» є тотожними.

9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою не здійснюється.

Загальний аналіз щодо Критерію 2:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.

Обсяг ОНП відповідає вимогам чинного законодавства. Зміст ОНП відповідає предметній області спеціальності «Право» на третьому рівні вищої освіти (доктор філософії).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.

Право обирати вибіркові дисципліни здобувачами реалізується формально і не передбачає індивідуальності їх обрання. Процедура обрання дисциплін є негнучкою, оскільки обирати, змінювати вибіркові компоненти здобувачі можуть лише за погодженням із науковим керівником. Порядок обрання дисциплін з інших ОП нормативно не закріплений і не врегульований. Розподіл аудиторних годин до загального обсягу більшості дисциплін обов'язкової компоненти навчального плану не відповідає нормативним документам ЗВО, що регулюють вищезазначене питання. Непропорційно спланований обсяг годин відведених на самостійну підготовку стосовно аудиторних годин з ОК 3 відносно заявленим у ОНП ПРН з зазначеного ОК. ЕГ радить ЗВО переглянути організацію процесу вибору здобувачами навчальних дисциплін, надати здобувачам змінювати вибіркові дисципліни у поточному навчальному році, привести нормативно-правові документи, що регулюють процеси вибірковості дисциплін відповідно до законодавства, передбачити і нормативно закріпити можливість здобувачів обирати дисципліни з інших ОП, якщо ЗВО передбачає таку можливість у звіті про самоаналіз. Привести навчальний план відносно до вимог та продер, які встановив безпосередньо ЗВО у своїй нормативній базі. Рекомендуємо переглянути відповідність ПРН встановленим ОНП ЗК, і ФК щодо ОК 5 та ОК 7. Радимо модернізувати навчальний план шляхом об'єднання ОК 6 і ОК 8 в одну початкову дисципліну, через аналогічний зміст вищезазначених ОК і усунення тотожних дисциплін в навчальному плані.

Рівень відповідності Критерію 2.

Рівень Е

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.

ЗВО не забезпечую права здобувачів на індивідуальне обрання дисциплін, оскільки всі дисципліни вільного вибору здобувач вибираються за рекомендацією наукового керівника, самі здобувачі не обізнані щодо дисциплін, що вони формально обрали. Процедура вибору дисциплін є негнучкою, оскільки навіть обираючи вибіркові дисципліни інших закладів вищої освіти, здобувач повинен це робити за погодженням зі своїм науковим керівником (передбачено внутрішніми положеннями), хоча ЗУ «Про вищу освіту» для вибору таких дисциплін окремих погоджень не вимагає. Інформація стосовно можливості здобувачів обирати ОК із інших ОП нормативно не закріплена, хоча таку можливість ЗВО декларує у відомостях про самооцінювання. Навчальний план підготовки здобувачів підготовлений з порушенням вимог, що встановлені локальними документами ЗВО. ПРН навчання з дисциплін обов'язкової компоненти навчального плану не відповідають ЗК і ФК, заявленим в ОНП (с ОК 5 та ОК 7). Наявна тотожність ОК 6 і ОК 8. ОК 3 містить невідповідність у розподілу годин, відведених на самостійну підготовку до аудиторної роботи до нормативно-закріплених вимог ЗВО, що визначається як надмірне навантаження здобувачів. Встановлені ЕГ недоліки в межах другого критерію є суттєвими, та такими, що можна усунути в однорічний строк.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:

1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.

Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти. Правила прийому до Сумського державного університету розміщені на сайті університету <https://vstup.sumdu.edu.ua/>, Правила прийому на навчання до аспірантури розміщені за посиланням: <https://vstup.sumdu.edu.ua/vstup-do-aspirantury.html>. Вони є чіткими, зрозумілими та не містять дискримінаційних положень.

2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.

Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми. Правила прийому на навчання за ОНП здійснюється на конкурсній основі та регламентуються Правилами прийому на навчання до аспірантури (<https://vstup.sumdu.edu.ua/vstup-do-aspirantury.html>). Особи, які вступають на навчання повинні скласти іспит зі спеціальності, іноземної мови (англійської, німецької або французької). Вступник звільняється від складання вступного іспиту з іноземної мови, якщо він підтвердив свій рівень знання не нижче рівня B2 загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти або аналогічного рівня. Рішенням приймальної комісії вступнику нараховуються додаткові бали за особливі успіхи у навчальній та/або науковій діяльності як сума балів (але не більше 100 балів) за їх видами, зокрема: наявність наукових статей у виданнях, що індексуються базами даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, диплом призера Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт та/або Всеукраїнської студентської олімпіади участь та відповідні підсумки у яких визначені наказом МОН України (враховується не більше 3 дипломів), наявність охоронних документів, наявність наукових статей у фахових чи закордонних виданнях. Тематична спрямованість наукових статей, охоронних документів, конкурсів студентських наукових робіт, олімпіад повинна відповідати спеціальності, на яку здійснюється вступ. Програма вступного випробування для вступників на навчання за освітньою науковою програмою зі спеціальності 081 «Право» на третьому рівні вищої освіти (доктор філософії) розміщені на сайті університету (<https://vstup.sumdu.edu.ua/images/aspirantura/programmy/pravo.pdf>).

3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти регулюється «Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти» (<https://tinyurl.com/scksy8t>) та «Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ» (<https://tinyurl.com/r4ysst>). Ці Положення оприлюднено на офіційному сайті університету.

Поінформованість здобувачів про можливість визнання результатів навчання забезпечується наявністю відповідної нормативної бази у вільному доступі (<https://tinyurl.com/s36505n>) та ознайомленням з документами під час оформлення договору про навчання (стажування) за програмою академічної мобільності. Переведення, поновлення здобувачів з інших ЗВО і визнання результатів навчання регламентуються «Положенням про переведення, відрахування та поновлення здобувачів у СумДУ», затвердженим наказом від 28.12.19 р. (<https://tinyurl.com/t25x9ls>), наявним у відкритому доступі.

4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Визнання результатів неформального навчання регламентується «Положенням про перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти СумДУ, отриманих у неформальній освіті» (<https://tinyurl.com/sq3auzb>). Перезарахування здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження досягнення здобувачем результатів навчання, передбачених ОНП, за якою він навчається. Рішення комісії про перезарахування чи неперезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, затверджується директором ІПКВК. Відповідна нормативна база є у вільному доступі на сайті СумДУ, інформація доводиться до здобувачів через систему електронних особистих кабінетів.

Загальний аналіз щодо Критерію 3:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.

Загальні правила прийому є чіткими, зрозумілими та не містять дискримінаційних положень.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.

Дескриптор 4 НРК «Вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством у цілому» відповідає тільки одному ПРН – ПРН 1 ОНП «Право», що потребує свого підсилення.

Рівень відповідності Критерію 3.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.

ОНП «Право» та освітня діяльність за цією програмою відповідають вимогам критерію 3, зокрема: правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти; правила прийому на навчання за ОНП здійснюється на конкурсній основі та регламентуються Правилами прийому на навчання до аспірантури; у ЗВО розроблені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, здобутих в інших ЗВО, також, як пересвідчилися члени ЕГ СумДУ має угоди із закордонними ЗВО, які дають можливість академічної мобільності.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:

1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.

Форми та методи навчання і викладання, передбачені у Положенні про організацію освітнього процесу й застосовувані НПП ЗВО, сприяють досягненню заявлених цілей та програмних результатів навчання. За результатами онлайн-зустрічі експертів з гарантом ОНП, НПП, здобувачами вищої освіти та випускниками ОНП зроблено висновок про те, що навчання здійснюється в активному дослідницькому середовищі, поряд із традиційною системою методів та прийомів, в ОНП переважають інноваційні інтерактивні методики з акцентом на їх орієнтованість на потреби, інтереси та прагнення здобувачів, їх різноманіття. Активно виконуються творчі,

завдання, проводяться круглі столи, кейси. З'ясовано, що методи навчання і викладання дозволяють реалізуватися принципам академ.свободи, передбачається їх варіативність, урахування свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень, використання їх результатів, інтеграції в освітнє та наукове фахове середовище. Навчання та викладання здійснюється як очно, так і онлайн (із використанням тех. засобів дистанційного зв'язку Google Classroom, Teams, технології MIX/OCW). Здобувачів, як показало онлайн-опитування, задовольняє вибір НПП форм і методів викладання, особливо тих, що проводяться із застосування ІТ-технологій та із залученням практичних працівників. Рівень задоволеності учасників освітньо-наукового процесу вивчається через проведення систематичного анкетування, результати яких узагальнюються та враховуються керівництвом ЗВО.

2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).

Інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання на ОНП, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів доводиться за наступною системою. Інформація розміщується на офіційному сайті ЗВО, профілі ОНП у каталозі ЗВО; каталозі курсів, каталозі вибіркових дисциплін. При вступі до ЗВО відповідна інформація роз'яснюється у формі консультацій, вимоги до кваліфікації осіб закріплюються у Правилах прийому на відповідний навчальний рік. Інформація про ОНП, цілі, особливості навчання, окремі освітні компоненти, методи контролю й критерії оцінювання доводяться до відома здобувачів гарантом, НПП впродовж всього періоду навчання, починаючи з перших занять, перших зустрічей, фіксуються у робочих програмах, силабусах, що знаходяться у вільному доступі на сайті ЗВО, й інших навчально-методичних матеріалах в інституційному депозитарії, системі OCW та MIX, безпосередній доступ до яких забезпечується здобувачам впродовж перших днів навчання й надається на весь період навчання. За вибірковими дисциплінами такі відомості містяться в каталозі вибіркових дисциплін, розміщеному на сайті ЗВО. Під час онлайн-опитування здобувачі підтвердили достатній рівень їх обізнаності, повному та своєчасності надання зазначеної інформації.

3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.

ОНП передбачено поєднання навчання здобувачів та виконання ними наукових досліджень. Під час онлайн-візиту з'ясовано, що, поряд із вивченням обов'язкових навчальних дисциплін «Методика підготовки наукових праць», «Актуальні наукові дослідження в юриспруденції», «Правовий інструментарій регулювання суспільних відносин» тощо, дисциплін за вибором, здобувачі активно формують компетентності комунікативної майстерності, самостійного вирішення завдань з елементами наукового пошуку, здійснюють наукові тематичні дослідження, вже з першого року навчання залучаються до розробки науково-дослідних тем разом із співробітниками кафедр (у 2016-2021 р.р. 4 НДТ з фінансуванням з державного бюджету, проект Національного фонду фундамент. досліджень), реалізації міжнародних наукових проєктів (Erasmus+: Жан Моне; «Впровадження в Україні цінностей ЄС», «Європейські стандарти захисту прав споживачів фін. послуг»). Здобувачі всіх років навчання документально підтвердили залучення до наукових досліджень (Кіяшко Ю., Павленко Б., Стеблянка А. та ін.), впровадження результатів останніх у навчальний процес, нормотворчу та правозастосовну діяльність (Стеблянка А., Малус А.), а також їх активне залучення до діяльності наукової школи. Гарант ОНП, наукові керівники, НПП, профільний проректор та структурний підрозділ з міжнародного співробітництва інформаційно, організаційно сприяють реалізації такого поєднання.

4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.

Встановлено, що НПП систематично оновлюють зміст ОК з урахуванням змін та доповнень чинного зак-ва, правозастосовної практики, досягнень вітчизняної та зарубіжної прав. науки, в т.ч. й результатів досліджень НПП, підвищення кваліфікації їх, в т.ч. й у закорд. ЗВО, здобутків наукової школи, пріоритетів реформування юрид. освіти, що документально підтверджується й було уточнено під час онлайн-візиту, з дотриманням принципів акад. свободи. Оновлення відбувається за ініціативою робочої групи, стейкголдерів, кафедр, за підсумками обговорення на засіданнях кафедр, наукової школи, з урахуванням опитування здобувачів, стейкголдерів, з корегуванням навчально-метод., кадрового, інф., матеріально-тех. забезпечення. Так, наприклад, «Правовий інструментарій регулювання суспільних відносин» використовувалися результати досліджень Старинського М.В., Резніка О.М. за підсумками 2-х НДР з бєдж. фінансуванням, а ОК «Актуальні наукові дослідження в юриспруденції» було оновлено змістовно за результатами виконання проєкту Нац. Фонду фундамент. досліджень. Щороку ОК оновлюються змістовно щодо основних інститутів, форм контролю, переліків реком. джерел, із урахуванням змін до зак-ва, затвердження програми ЗНО (і відповідного складового елементу), результатів захисту дисертацій НПП кафедри, які забезпечують викладання цієї дисциплін, а також міжнародних стажувань Старинського М.В., Замори О.М., Артюхова А.Є. та ін., що знайшло своє підтвердження у протоколах кафедри, рішеннях Вченої ради НПП та ЗВО.

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.

Питання інтернаціоналізації діяльності ЗВО регламентовані Статутом, Стратегією розвитку ЗВО, Стратегією інтернаціоналізації, Положенням про академічну мобільність та ін. локальними актами. На офіційному сайті ЗВО розміщено інформацію про міжнародну діяльність ЗВО в цілому та її результати стосовно ОНП. Для ознайомлення експертам було надано договори про співпрацю із зарубіжними ЗВО, а також вже наявні результати їх реалізації (документи про закордонні стажування (в т.ч. онлайн) НПП (Старинський М.В., Артюхов А.Є., Замора О.М. та ін.), участь у міжнародних науково-практичних заходах, в т.ч. й за кордоном, НПП і здобувачів ОНП (Торяник В. (Греція, 2019 р.), Стеблянка А., Павленко Б. (Польща, 2019 р.), програми та публікації у закордонних наукових виданнях (здобувачі: Стеблянка А., Павленко Б.; НПП –Старинський М.В., Резнік О.М. та ін.), врахування їх у навчальному процесі та науковій діяльності на ОНП, а також напрацювання щодо перспективних напрямків (залучення ін. фахівців до реалізації ОНП). Підтвердження знайшла інформація про результати участі НПП та здобувачів ОНП у міжнародних грантових програмах (Erasmus+: Жан Моне) та активного залучення до них здобувачів. Експерта група рекомендувала у рамках реалізації наявних договорів про співпрацю із зарубіжними ЗВО впровадити практику подвійного наукового керівництва дослідженнями здобувачів із залученням іноземних експертів галузі, максимально сприяти залученню іноземних експертів галузі до освітньої складової ОНП.

Загальний аналіз щодо Критерію 4:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.

Форми та методи навчання і викладання в ЗВО сприяють досягненню заявлених в ОНП цілей та програмних результатів навчання. Активно використовуються інноваційні інтерактивні методики навчання, викладання з акцентом на їх орієнтованість на потреби та інтереси здобувачів ОНП, їх різноманіття, а також на реалізацію принципів академічної свободи. Інформація щодо цілей, змісту, очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК розміщено на офіційному сайті ЗВО, своєчасно, у повному обсязі упродовж всього періоду навчання доводиться до відома всіх учасників освітньо-наукового процесу на ОНП. Навчання здобувачів тісно поєднується із науковими тематичними дослідженнями, із залученням їх до розробки науково-дослідних тем кафедр, НДР, пріоритетних досліджень наукової школи, участі у міжнародних наукових програмах, із апробацією результатів на міжнародних наукових (в т.ч. з онлайн-участю) заходах, у нормопроектній та правозастосовній діяльності, у тісній співпраці із регіональними стейкхолдерами (Сумська міська рада, Рада адвокатів Сум. обл.). Активною є співпраця із зарубіжними ЗВО та впровадження її результатів на ОНП (стажування НПП, участь у наукових заходах, в т.ч. закордонних, НПП та здобувачів, публікації у міжнародних виданнях тощо).

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.

Відсутнє залучення до реалізації ОНП іноземних експертів галузі, юристів-вчених, юристів-практиків, особливо в контексті наявності договорів про співпрацю та реальних можливостей для цього. Експерта група рекомендувала ЗВО в рамках реалізації наявних договорів про співпрацю із зарубіжними ЗВО створити реальні умови для впровадження практики подвійного наукового керівництва дослідженнями здобувачів із залученням іноземних експертів галузі, максимально сприяти залученню іноземних експертів галузі до реалізації ОНП.

Рівень відповідності Критерію 4.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.

За цим критерієм встановлено відповідність вимогам щодо навчання і викладання на ОНП, а саме: форми та методи навчання і викладання у ЗВО сприяють досягненню заявлених в ОНП цілей та ПРН; активно використовуються інноваційні інтерактивні методики навчання та викладання з акцентом на їх орієнтованість на потреби та інтереси здобувачів ОНП, їх різноманіття, а також на реалізацію принципів академічної свободи. Інформація щодо цілей, змісту, очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих ОК розміщено на офіційному сайті ЗВО, своєчасно, у повному обсязі упродовж всього періоду навчання доводиться до відома всіх учасників освітньо-наукового процесу на ОНП. Навчання здобувачів тісно поєднується із науковими тематичними дослідженнями, із залученням їх до розробки науково-дослідних тем кафедр пріоритетних досліджень наукової школи, участі у міжнародних наукових програмах, із апробацією результатів на міжнародних наукових (в т.ч. з онлайн-участю) заходах, у нормопроектній та правозастосовній діяльності, у тісній співпраці із регіональними

стейкхолдерами. Активною є співпраця із зарубіжними ЗВО та впровадження її результатів на ОНП (стажування НПП, участь у наукових заходах, в т.ч. закордонних, НПП та здобувачів, публікації у міжнародних виданнях тощо). Виявлені недоліки щодо інтернаціоналізації не є суттєвими.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:

1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.

Форми контрольних заходів визначені Положенням про організацію освітнього процесу у ЗВО, Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, робочими програмами, силабусами, навчальним планом ОНП, індивідуальними планами здобувача. Для перевірки досягнення ПРН у межах навчальних дисциплін ОНП використовується поточний (в усній, письмовій формах, тестування, аналітичні доповіді тощо) та підсумковий (у письмовій формі заліки, екзамен) контроль, активно використовується дистанційна форма (в т.ч. й у період карантину) навчання, викладання і контролю. Рівень досягнення ПРН здобувачів відображається у відомостях обліку успішності, з якими здобувачі можуть ознайомитися через особистий кабінет. Для контрольних заходів розроблено організаційно-методичні вказівки, які є доступними для здобувачів. Форми є чіткими, прозорими, зрозумілими. Критерії оцінювання є визначеними, доводяться до відома здобувачів на початку навчального року, кожного семестру, кожного освітнього компоненту. Всі письмові контрольні роботи здобувачів зберігаються протягом року з моменту проходження контролю. Результати виконання навчального плану з кожної дисципліни відображаються в електронному журналі, індивідуальному плані здобувача, обговорюються на кафедрах за участю наукових керівників, Вченої ради НПП та ЗВО в цілому. Терміни проведення контрольних заходів визначаються графіком освітньо-наукового процесу, оприлюднюються за місяць до початку на сайті ЗВО. За підсумками онлайн-опитування з'ясовано, що проводиться анкетування обізнаності здобувачів із процедурами контрольних заходів, критеріями оцінювання, їх доступності та зрозумілості, результати якого оприлюднюються та враховуються. Під час онлайн-візиту з'ясовано, що зміст поточної атестації здобувачів визначено й із урахуванням основних побажань стейкхолдерів. Результати наукової діяльності здобувачів обговорюються двічі на рік на засіданнях кафедри із залученням представників наукової школи, наукових керівників (поточний контроль), рекомендацією до публічного захисту робіт та безпосередньо їх захистом (підсумковий контроль). Проміжна атестація здобувачів здійснюється із заслуховуванням їх доповідей, презентацією результатів досліджень, публікацій та актів впровадження, обговоренням та затвердженням відповідних результатів на засіданнях кафедр, Вченої ради НПП та ЗВО.

2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).

При визначенні форм контрольних заходів враховувалася, за умови відсутності стандарту вищої освіти для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти взагалі й за спеціальністю 081 Право зокрема, локальний акт ЗВО – Тимчасовий стандарт вищої освіти ЗВО. Форми контрольних заходів на ОНП відповідають вимогам систематичної атестації здобувачів про виконання індивідуальної навчальної роботи (із обговоренням на кафедрах) та індивідуальної наукової роботи (із поточним контролем на кафедрах із залученням наукових керівників, представників наукової школи, експертів галузі тощо) та підсумковим контролем (рекомендацією та публічним захистом дисертацій).

3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Правила проведення контрольних заходів є чіткими, визначеними, прозорими, зрозумілими, доступними для всіх учасників навчального процесу. Є можливість встановлення індивідуальних термінів складання. Відповідно до Положень про організацію освітнього процесу, Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії передбачено процедуру оскарження результатів контрольних заходів та їх повторного проходження. Повторне складання форми підсумкового контролю з кожного ОК при незадовільній оцінці допускається не більше двох разів – викладачу, комісії, яка створюється директором ІНКВК за заявою здобувача. Під час онлайн-опитування було з'ясовано обізнаність здобувачів зі змістом цих актів, процедурою та їх позитивне ставлення до сформованих умов для оскарження та повторного проходження цих заходів у ЗВО. Поширеною є практика проведення регулярних замірів рівня задоволеності здобувачів, обговорення та урахування їх результатів. Випадків повторного складання форм контролю на ОНП не було, конфліктних ситуацій не виникало. З'ясовано, що у ЗВО локальними актами регламентовано процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів (Положення про академічну доброчесність та етику академічних відносин, Кодекс академічної

добросочесності, Положення про Групу сприяння добросочесності, наказ «Про створення Комісії з етики та управлінням конфліктами»), створено Комісію, до складу якої включено й здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, систематично проводиться роз'яснювальна робота із здобувачами ОНП, тематичні анкетування, результати яких обговорюються на засіданнях кафедр, Вченої ради ННП та ЗВО й враховуються.

4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної добросочесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну добросочесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної добросочесності.

Це питання регламентується Положенням про академічну добросочесність та етику академічних взаємовідносин, Метод. інструкцією щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень, наказом «Щодо створення Комісії з етики та управлінням конфліктами», Положенням про Групу сприяння академічній добросочесності та ін., використовуються Методичні рекомендації для ЗВО з підтримки принципів академічної добросочесності, глосарій та онлан-інструменти пошуку плагіату, корисні матеріали. Функціонує Група сприяння академічній добросочесності, до складу якої входить і здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, а також Омбудсмен із захисту прав здобувачів вищої освіти. Забезпечення академічної добросочесності є невід'ємною складовою «академічної екосистеми партнерських відносин» у ЗВО, внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти ЗВО, яка включає: для здобувачів та НПП проведення роз'яснювальних тематичних заходів, тематичні опитування та урахування їх результатів, механізми виявлення порушень академічної добросочесності (всі текстові роботи здобувачів, НПП перевіряються за допомогою програм «Unicheck», «StrikePlagiarism»), сформовано репозитарій текстових робіт здобувачів вищої освіти, НПП у науковій бібліотеці, вивчаються окремі теми ОК «Методика підготовки наукових праць», «Методологія та методи наукових досліджень», силабуси та РП містять окремі положення відповідного змісту (щоправда, без новітніх розробок), підписання декларацій про дотримання академічної добросочесності всіма учасниками. У ЗВО регламентоване реагування на виявлені факти (проходження повторного оцінювання, повторне вивчення освітнього компоненту, позбавлення права наукового керівництва, повернення рукописів статей (тез) на доопрацювання тощо). Під час онлайн-візиту було з'ясовано наявність у ЗВО практики виявлення окремих випадків порушень вимог добросочесності здобувачами, реагування ЗВО по кожному із них, врахування їх для удосконалення запобігання.

Загальний аналіз щодо Критерію 5:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.

Детальна регламентація у локальних нормативних актах ЗВО процедури проведення контрольних заходів результатів наукової та навчальної діяльності здобувачів, розмаїття їх форм, прозорість, зрозумілість, доступність, чіткість критеріїв оцінювання, реальна можливість оскарження результатів оцінювання та повторного проходження контрольних заходів. Моніторинг рівня задоволеності здобувачів ОНП інструментарієм контролю, врахування його результатів у процесі корегування засад організаційно-методичного забезпечення освітнього та наукового процесу. Наявність механізму вирішення конфліктних ситуацій, достатній рівень обізнаності здобувачів щодо наявних можливостей, відкритість адміністрації ЗВО у вирішенні цих питань. Звітність здобувачів про виконання індивідуальних планів, результати наукових досліджень, узагальнення, обговорення та затвердження цих результатів. Системний характер забезпечення формування середовища, в якому порушення академічної добросочесності будь-якими учасниками процесу є неприпустимими, перевірка всіх текстових матеріалів із використанням відповідних програм, рецензування редакційними колегіями наукових видань ЗВО рукописів здобувачів та НПП, розміщення текстових робіт у репозитарії, заходи реагування на виявлені факти порушень.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.

Дещо узагальнений, традиційний підхід на ОНП, при розробці РП та силабусів ОК до популяризації практики дотримання стандартів академічної добросочесності. ЕГ рекомендує активніше залучати НПП (в т.ч. й наукових керівників) та насамперед здобувачів ОНП у рамках співпраці із USAID до участі в освітніх заходах (в т.ч. онлайн-формат) з академічної добросочесності та академічного письма для правників, із участю іноземних фахівців, та активніше впроваджувати в ОК ОНП новітніх модельних програм (окремих модулів) з академічної добросочесності та академічного письма саме для правників, розроблених на підставі узагальнення позитивних практик зарубіжних освітньо-наукових фахових шкіл.

Рівень відповідності Критерію 5.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.

За цим критерієм встановлено відповідність вимогам щодо навчання і викладання на ОПП, а саме: детальна регламентація у локальних нормативних актах ЗВО процедури проведення контрольних заходів результатів наукової та навчальної діяльності здобувачів, розмаїття їх форм, прозорість, зрозумілість, доступність, чіткість критеріїв оцінювання, реальна можливість оскарження результатів оцінювання та повторного проходження контрольних заходів; моніторинг рівня задоволеності здобувачів ОПП інструментарієм контролю, врахування його результатів у процесі корегування засад організаційно-методичного забезпечення освітнього та наукового процесу. Наявність механізму вирішення конфліктних ситуацій, достатній рівень обізнаності здобувачів щодо наявних можливостей, відкритість адміністрації ЗВО у вирішенні цих питань. Звітність здобувачів про виконання індивідуальних планів, результати наукових досліджень, узагальнення, обговорення та затвердження цих результатів. Системний характер забезпечення формування середовища, в якому порушення академічної доброчесності будь-якими учасниками процесу є неприпустимими, перевірка всіх текстових матеріалів із використанням відповідної програми, рецензування редакційними колегами наукових видань ЗВО рукописів здобувачів та НПП, розміщення текстових робіт у репозитарії, заходи реагування на виявлені факти порушень. Водночас ЕГ констатує децю спрощений (як для третього рівня ВО) підхід на ОПП до популяризації новітніх, новаційних (в т.ч. й зарубіжних) фахових практик дотримання стандартів академічної доброчесності й рекомендує активніше залучати НПП (в т.ч. й наукових керівників) та насамперед здобувачів ОПП у рамках співпраці із USAID (було з'ясовано наявність співпраці) до участі в освітніх заходах (в т.ч. онлайн-формат) з академічної доброчесності та академічного письма саме для аспірантів-правників, із участю іноземних фахівців, та активніше впроваджувати в ОК ОПП (включати у РП, силабуси) розповсюджені в Україні новітні модельні програми (окремі модулі) з академічного письма саме для аспірантів-правників, розроблених на підставі узагальнення позитивних практик зарубіжних освітньо-наукових фахових шкіл.

Критерій 6. Людські ресурси:

1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

Під час онлайн-візиту було з'ясовано, що підставами для визначення НПП, які забезпечують викладання та наукове керівництво на ОПП, є їх відповідність ліцензійним вимогам, відповідність дисциплінам, що забезпечуються НПП, виконання професійно-кваліфікаційних вимог щодо наукової, професійної активності (за затвердженим шаблоном), публікацій, підвищення кваліфікації, проєктної тематичної діяльності тощо), результати щорічного рейтингування діяльності НПП з елементами конкуренції, наявність досвіду наукового керівництва, досвіду участі у експертній фаховій діяльності тощо. Вибір є вмотивованим, прозорим, зрозумілим. Залучаються до реалізації ОПП компетентні НПП, що відповідають п. 30 Ліцензійних умов впровадження освітньої діяльності та мають наукові здобутки за змістом ОК, які вони забезпечують. Розподіл кадрового забезпечення є рівномірним, здійснюється із обов'язковим урахуванням пропозицій здобувачів (за результатами їх опитування). До наукового керівництва залучаються НПП-дослідники, що мають публікації за темами (напрямами) дисертаційних досліджень здобувачів, є активними дослідниками і їх результати регулярно впроваджуються у наукову, нормотворчу та правозастосовну діяльність. Водночас, з урахуванням об'єктивної плінності кадрів на ОПП та залучення нових НПП, ЕГ рекомендує ЗВО розробити (за аналогією із Перспективним планом роботи з кадрового забезпечення станом на 2013 р.) план формування резерву НПП для реалізації спроможності ЗВО щодо створення рад для разового захисту.

2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.

Процедура відбору та призначення на посаду НПП визначена Порядком проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад НПП та укладання з ними трудових договорів (контрактів). Критеріями конкурсного відбору є наявність відповідного рівня вищої освіти, наявність і рівень наукового ступеня, вченого звання, публікації у наукометричних та фахових наукових виданнях, тематичне, в т.ч. й закордонне, стажування, досвід практичної роботи, проєктна діяльність, наявність науково-методичних праць тощо (під час онлайн-візиту було надано підтвердження суттєвого зростання кількісних показників публікаційної та проєктної активності НПП, урахування рейтингових показників відбору, виконання показників ефективної діяльності. Критерії та процедура є чіткими, прозорими, зрозумілими, доступними. Для проведення конкурсного відбору створюється центральна конкурсна комісія, відбір здійснюється на засадах обґрунтованості, відкритості, колегіальності, об'єктивності рішень. Враховуються результати попереднього обговорення кандидатури претендента на кафедрі, результати рейтингового оцінювання показників його наукової, методичної, проєктної активності, дотримання вимог академічної доброчесності. Унормовано процедуру визнання наукових ступенів, вчених звань претендентів, здобутих в іноземних ЗВО.

3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

Під час онлайн-візиту було з'ясовано, що ЗВО залучає (за сумісництвом та на умовах погодинної оплати) до організації та реалізації освітнього процесу та для наукової діяльності представників роботодавців (Сумська міська рада, Рада адвокатів Сум. обл., Сумський міський центр з надання ВВПД тощо) (наприклад, Гаруст Ю.В., Джепа Ю.А.), а також штатних НПП, які здійснюють практичну діяльність у галузі права, із урахуванням запитів здобувачів (за підсумками їх опитування), тематики їх наукових досліджень, перспектив працевлаштування. Під час проведення онлайн-опитування було встановлено, що представники роботодавців періодично залучаються до аудиторних занять (й в період карантину), захисту звітів по практиці, обговорення результатів виконання здобувачами індивідуальних планів роботи, організації та участі у наукових заходах, проектній діяльності, для обговорення змісту, рецензування ОНП, для працевлаштування випускників ОНП (наприклад, господарський суд Сум.обл.). ЕГ рекомендувала, з урахуванням договорів про співпрацю, активніше залучати до реалізації ОНП представників органів місцевого самоврядування, правоох. органів, банк. установ тощо.

4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.

Експертна група з'ясувала, що практичні працівники, експерти галузі періодично залучаються до організації та проведення деяких аудиторних занять (в т.ч. й із використанням технічних засобів зв'язку в період карантину) безпосередньо у ЗВО (Резнік О.М.), іноді на базі потенційного працевлаштування (із урахуванням специфіки наукових досліджень здобувачів – Резнік О.М. на базі Сумської міської ради), захисту звітів практики, обговорення результатів виконання здобувачами індивідуальних планів роботи, організації та проведення тематичних науково-практичних заходів, різних форм патріотичної, профорієнтаційної роботи, рецензування результатів тематичної проектної роботи за участю здобувачів (Резнік О.М., Джепа Ю.А.), до поточної (Резнік О.М., Гаруст Ю.В.) атестації здобувачів. Під час онлайн-візиту вони підтвердили сприйнятність активного залучення їх для реалізації ОНП й доцільність подальшого розширення та істотного урізноманітнення форм такого залучення з акцентом на спеціалізацію досліджень здобувачів. ЕГ було надано рекомендації щодо можливості впровадження, в т.ч. із залученням експертів галузі із органів місц. сам-ня, правоох. органів, подвійного наукового керівництва або ж додаткового консультування експертами галузі здобувачів щодо здійснення їх наукових тематичних досліджень, а також для проведення аудиторних занять, в т.ч. й на базі партнерів ЗВО.

5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.

У ЗВО функціонує Центр розвитку кадрового потенціалу й забезпечує підвищення кваліфікації НПП згідно з Положенням про підвищення кваліфікації співробітників ЗВО, пед. та НПП інших ЗВО, а також впроваджено практику ініціювання підвищення кваліфікації самими НПП (Куліш А.М., Кобзєва Т.А. та ін.). За підсумками онлайн-візиту встановлено плановий, систематичний характер такої діяльності, її комбінований (зовнішньо-внутрішній) зміст, реальні умови сприяння ЗВО у проходженні стажування у ЗВО (Резнік О.М., Старинський М.В.), публічних інституціях (інформація висвітлена на офіційному сайті ЗВО, документально підтверджена, в т.ч. й за кордоном (за Програмою Балт. ун-ту, проектами Чеського ун-ту природн. наук) й впровадження їх результатів у освітній процесу та наукову діяльність на ОНП (Резнік О.М., Старинський М.В., Руденко Л.Д. та ін.). ЗВО сприяє поглибленню знань НПП з іноземної мови, методичної, в т.ч. інноваційної, підготовки, впровадженню програм, тренінгів, зорієнтованих на вдосконалення soft-skills в рамках реалізації внутрішньокорпоративного навчання з електрон. засобів дистанційного навчання, дистанц. технологій, інновацій в освіті. Всі курси у ЗВО для НПП є безкоштовними. ЗВО заохочує НПП до підвищення кваліфікації й забезпечує оплату за свідоцтва. ЕГ було рекомендовано впровадити практику навчання наукових керівників здобувачів.

6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.

Під час онлайн-візиту встановлено, що у ЗВО впроваджено інтегральну оцінку діяльності НПП, складниками якої є взаємне відвідування відкритих занять, метою чого є вивчення та обмін кращими методиками та технологіями навчання (такі заходи проводяться й на ОНП), рейтингове оцінювання показників наукової, навчально-методичної, проектної активності НПП, наукового керівництва здобувачами тощо. Результати якого оприлюднюються, обговорюються на засіданнях кафедр, ННПП, Вченої ради ЗВО, переможці якого стимулюються (премії, подяки, грамоти, почесні грамоти ректора). Впроваджено практику проведення рейтингових заходів («Кращий НПП», «Педагогічна інновація» тощо), із заохоченням переможців. ЗВО відшкодовує всі витрати на відрядження, стажування (в т.ч. закордонні), участь у фахових наук.-практ. заходах. З'ясовано, що здійснюються опитування здобувачів щодо рівня професіоналізму, в т.ч. й педагогічної майстерності НПП, наукового керівництва, результати враховуються при вирішенні питань кадрового забезпечення ОНП (під час онлайн-опитування здобувачів, НПП, і гарантом ОНП підтвердили факти відповідного урахування). У ЗВО впроваджено дієву систему різноманітних моральних, матеріальних, змішаних заохочень НПП (за результатами публ.активності, дострокового захисту дис., в т.ч. й здобувачами під наук. кер-вом НПП, підвищення квал. тощо), згідно із Колективним договором та іншими

локальними документами. Поширеною є практика державного та відомчого заохочення, високий рівень позитивного їх сприйняття НПП, що було з'ясовано під час онлайн-візиту.

Загальний аналіз щодо Критерію 6:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.

Кадрове забезпечення ОНП сформоване із залученням НПП з достатнім рівнем академічної та професійної кваліфікації. ЗВО системно сприяє розвитку професійної та викладацької майстерності НПП, як за рахунок власних ресурсів, так і у співпраці з іншими партнерами. Започатковано щорічне оцінювання та рейтингування НПП й дієву розгалужену систему заохочень (за підсумками публік. Активності, наукове кер-во здобувачами, підвищення кваліфікації, підготовку переможців конкурсів, впровадження інновац. технологій тощо) практику опитування здобувачів щодо рівня професіоналізму НПП та урахування їх результатів при вирішенні питань кадрового забезпечення ОНП. Процедура конкурсного відбору НПП на ОНП є достатньо чіткою, прозорою, визначеною.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.

Періодичним є залучення юристів-практиків, експертів галузі до реалізації ОНП (до обговорення проєкту ОНП, до аудиторних занять, рецензування ОНП тощо). ЕГ рекомендує, у межах реалізації наявних договорів про співпрацю, активніше залучати до обговорення ОНП до аудиторних занять, до керівництва здобувачами експертів галузі, юристів-практиків органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, банківських установ тощо. З урахуванням об'єктивних причин плинності НПП-наукових керівників здобувачів, ЕГ рекомендує ЗВО розробити та забезпечити реалізацію перспективного плану формування резерву НПП для гарантування спроможності ЗВО створювати разові ради для захисту дисертацій здобувачів. ЕГ запропоновано у межах реалізації договорів про міжнародне співробітництво із зарубіжними ЗВО, активно впроваджувати практику подвійного наукового керівництва (або ж додаткового наукового консультування) із залученням науковців-іноземців, створивши додаткові можливості для інтеграції їх у міжнародне фахове наукове середовище, а також започаткувати у ЗВО практику навчання наукових керівників, врахувавши відповідний позитивний досвід вітчизняних ЗВО (наприклад, КНУ імені Тараса Шевченка, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого).

Рівень відповідності Критерію 6.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.

За цим критерієм встановлено вмотивований підхід до вибору НПП для ОНП (відповідність ліцензійним вимогам, дисциплінам на ОНП, науковим напрямкам дослідження тощо), формування кадрового забезпечення ОНП із залученням НПП з достатнім рівнем академічної та професійної кваліфікації. ЗВО системно сприяє розвитку професійної та викладацької майстерності НПП, як за рахунок власних ресурсів, так і у співпраці з іншими партнерами. Започатковано щорічне оцінювання та рейтингування НПП й дієву систему заохочень, практику опитування здобувачів щодо рівня професіоналізму НПП та урахування їх результатів при вирішенні питань кадрового забезпечення ОНП. Процедура конкурсного відбору НПП на ОНП є достатньо чіткою, прозорою, визначеною. Це підтверджує відповідність ОНП встановленим вимогам за цим критерієм. Водночас ЕГ рекомендовано у межах реалізації наявних договорів про співпрацю активніше залучати експертів галузі, юристів-практиків до реалізації ОНП (обговорення проєкту, проведення аудиторних занять тощо), впроваджувати подвійне наукове керівництво (або ж додаткове наукове консультування) із залученням науковців-іноземців, створивши додаткові можливості для інтеграції здобувачів у міжнародне фахове наукове середовище, а також започаткувати (на підставі врахування поширеного позитивного досвіду вітчизняних ЗВО) практику навчання наукових керівників (для формування «резерву» для «критичної маси» наукових керівників на ОНП). З урахуванням об'єктивних причин плинності кадрів на ОНП та залучення молодих вчених до цього виду робіт, рекомендовано ЗВО сформувати та реалізовувати виконання перспективного плану формування резерву НПП для забезпечення спроможності ЗВО щодо створення разових рад для захисту дисертацій здобувачів.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:

1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.

ЕГ було встановлено, що фінансове, матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення знаходяться на високому рівні. Організований належним чином фінансовий менеджмент дозволяє повною мірою задовольнити потреби ОНП. ЕГ були продемонстровані спеціалізовані навчальні аудиторії для практичних, семінарських занять з необхідним меблевим та технологічним оснащенням, зал засідань спеціалізованої Вченої ради, комп'ютерну залу, спортзал, медичну частину з відповідними кабінетами, гуртожиток, який оснащений побутовою технікою, необхідною для проживання здобувачів. ЗВО використовує бібліотеку, сервіси якої дозволяють перевірити роботи на плагіат, отримати доступ до наукометричних баз, скористатись інформаційними та періодичними сервісами бібліотеки. За результатами опитування здобувачів у блоці Ефективності підтримки реалізації ОНП «Право» в частині лабораторного, клінічного, студійного або іншого фізичного обладнання переважна більшість респондентів надали такі оцінки: «Відмінно» (68 %), «Добре» (12 %), «Не змогли оцінити» (12%), «Погано» (4%) (додаток на запит ЕГ). Відтак, матеріально-технічне забезпечення є достатнім для реалізації ОНП.

2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ, було встановлено, що ЗВО забезпечує безоплатний доступ здобувачів та викладачів до освітньої інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для провадження освітньої діяльності. За результатами бесіди, проведеної з викладачами та здобувачами ЕГ переконалась у тому, що в ЗВО не має перешкод для доступу до освітньої інфраструктури та інформаційних ресурсів. ЕГ встановила, що здобувачі безкоштовно мають право користуватись бібліотечно-інформаційною системою ЗВО, інституційним репозитарієм, системами OCW та MIX, міжнародними базами (<https://bit.ly/2Pl2psG>), базами Електронного каталогу (<https://bit.ly/3cu9MqB>), спортивною, медичною базою. ЗВО використовує електронні системи пошуку плагіату «Unicheck» та «StrikePlagiarism». Унікальність англійських текстів перевіряється через сервіс Grammarly. Технологічна складова перевірки робіт на наявність текстових заповнень визначена відповідною Методичною інструкцією <https://tinyurl.com/vnb35kh>. Для організації системної роботи з наряду академічної доброчесності в ЗВО функціонує Група сприяння академічній доброчесності. Врахування потреб і інтересів здобувачів вирішується за участі НТСА. Здобувачі є членами НТСА СумДУ та НТСА ННІП, Ради із забезпечення якості ЗВО та Ради із забезпечення якості ННІП.

3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ, було встановлено, що освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів ЗВО та задовольняє їх потреби та інтереси. ЗВО забезпечує систему заходів щодо охорони праці, дотримання техніки безпеки, санітарних норм, правил протипожежної безпеки. З метою забезпечення безпечного для життя та здоров'я освітнього середовища, ЗВО вживає заходів, спрямованих на зміни в організації освітнього процесу, контролю допуску до приміщень і всю необхідну інформацію розміщує на веб-сайті (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/covid.html>). В ЗВО існує Психологічна служба (<http://surl.li/ffpx>), що безкоштовно проводить індивідуальне консультування, онлайн-консультації, індивідуальну та групову психологічну діагностику для всіх охочих. Діє Центр підтримки сім'ї «Студентський лелека» <https://bit.ly/3zwar69>, який надає можливість залишити дитину на час перебування на території СумДУ. На базі центру батьки мають змогу отримати різноманітні види підтримки. Для задоволення інших соціальних потреб здобувачі мають право користуватись гуртожитком, спортивною залою, їдальнею. ЗВО продемонстрував ЕГ спроможність задовольнити потреби та інтереси здобувачів.

4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ, були проведені зустрічі із здобувачами щодо їх задоволеності освітньою, організаційною, інформаційною та соціальною підтримкою. ЕГ встановила, що безпосередній обмін освітньою інформацією між здобувачами і структурними підрозділами ЗВО здійснюється через електронну пошту, особисті кабінети, з використанням мобільного зв'язку, соціальних мереж і месенджерів (наприклад, Telegram). Інформаційна підтримка реалізується через інтегроване середовище: АСУ «Університет», у тому числі електронні особисті кабінети викладачів і здобувачів. Методичні та навчальні матеріали є у вільному доступі на сайті бібліотеки, а також поширюються викладачами засобами електронного зв'язку. Основну інформаційну підтримку здобувачів забезпечує сайт інституту <https://law.sumdu.edu.ua/uk/>. Працевлаштування аспірантів і випускників забезпечується шляхом їх залучення до виконання НДР, працевлаштування на посади фахівців кафедр та викладацької діяльності. У ЗВО фінансуються різні соціальні ініціативи. Діє стартап-центр <https://startup.sumdu.edu.ua/>. Під час спілкування із здобувачами, ЕГ повідомили, що двічі на рік вони проходять опитування щодо оцінювання якості ОНП, останнє опитування проводилось взимку. Результати його свідчать про те, що всі аспіранти, які брали участь в опитуванні, протягом семестру, в процесі вивчення навчальних дисциплін завжди мали можливість отримати необхідну консультацію з навчальних питань (додаток на запит ЕГ).

5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ встановила, що ЗВО забезпечує достатні умови для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами. Організація навчання таких категорій здобувачів здійснюється відповідно до Положення про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти в СумДУ (<http://surl.li/ffqg>). Для здобувачів з особливими освітніми потребами ЗВО передбачило можливість індивідуального навчання у формі індивідуального графіка у загальних групах, яке регулюється Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у ЗВО (<http://surl.li/ffcz>) або навчання в інклюзивних групах. Гарантом освітньої програми було продемонстровано, що навчальний корпус, в якому проходять навчання за спеціальністю облаштований пандусами, кнопкою виклику. За результатами бесіди із гарантом ЕГ встановила, що для аспірантів, які не мають можливості відвідувати ЗВО, створені умови для здобуття освіти он-лайн за допомогою дистанційних технологій навчання. На момент акредитаційної експертизи ОНП осіб з особливими освітніми потребами серед здобувачів не має.

6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.

ЕГ встановила, що в ЗВО наявна чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій. Відповідно до локальних документів така політика відображена у: Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин, Кодексі корпоративної культури, наказі «Про запобігання корупції», Положенні про організацію оцінювання здобувачами вищої освіти якості освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін. Комісії з етики та управління конфліктами надано повноваження щодо врегулювання взаємовідносин та конфліктів. Доступність вищезазначеної політики забезпечується шляхом оприлюднення інформації на сайті ЗВО а також шляхом повідомлення про конфліктну ситуацію, залишивши коментар щодо такої за посиланням <https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/uk/konfliktna-sytuatsiia/>. Здобувачі залучені до процедур вирішення конфліктних ситуацій через НТСА. Під час бесіди гарант ОНП зауважив, що в ЗВО на постійній основі у партнерстві та представництвом Фонду ім. Ф. Еберта функціонує гендерний ресурсний центр <https://tinyurl.com/wllp5e8>. Під час бесіди із здобувачами ЕГ з'ясувала, що вони мало обізнані щодо процедур вирішення конфліктних ситуацій. Конфліктних ситуацій, у тому числі пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією, за ОНП не зафіксовано. ЕГ дійшла висновку, що за наявності нормативно-закріпленої політики вирішення конфліктних ситуацій в ЗВО із здобувачами проводиться недостатня роз'яснювальна робота щодо процедур вирішення таких ситуацій.

Загальний аналіз щодо Критерію 7:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.

Фінансове, матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення є на достатньо високому рівні і здатні забезпечити цілі та програмні результати навчання зо ОНП. ЕГ продемонстрували приміщення, які використовуються для організації освітнього середовища здобувачів (аудиторії для проведення занять, зал спеціалізованої Вченої ради, медичну частину, їдальню, гуртожиток, спортзал, тощо). Аудиторії оснащені необхідним матеріально-технічним забезпеченням, а саме: сучасні меблі, інтерактивні дошки, комп'ютери, спортивне оснащення тощо. ЗВО забезпечує формування і підтримку належного морального та психологічного здоров'я здобувачів через організацію безкоштовної психологічної діагностики. Функціонування Центру підтримки сім'ї «Студентський лелека» існує як допомога молодим батькам—здобувачам. ЗВО створив належні умови для можливості вільного доступу до приміщень для осіб з особливими освітніми потребами. Механізм освітньої, організаційної, інформаційної та консультативної підтримки налагоджений через систему електронних особистих кабінетів, інформаційну бібліотечну систему, веб-сайт та відповідні структурні підрозділи. Сервіси бібліотеки дозволяють здобувачам задовольнити потребу у доступі до науко метричних баз, перевірки текстів на плагіат, тощо. ЗВО дбає про забезпечення політики та процедури врегулювання конфліктних ситуацій для здобувачів.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.

У процесі акредитаційної експертизи було встановлено, що за наявності нормативно-закріпленої політики вирішення конфліктних ситуацій, здобувачі недостатньо поінформовані про процедури врегулювання конфліктних ситуацій в ЗВО. Враховуючи зазначене ЕГ рекомендує організувати консультативні зустрічі із здобувачами з метою роз'яснення їх прав під час виникнення конфліктних ситуацій, доручити науковим керівникам або співробітникам

відділу аспірантури, які опікуються організацією освітнього процесу на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти проводити відповідну роз'яснювальну роботу з вищезазначеного питання.

Рівень відповідності Критерію 7.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.

ЕГ було встановлено, що фінансове, матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення знаходяться на високому рівні, ЗВО забезпечує безоплатний доступ здобувачів та викладачів до освітньої інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для провадження освітньої діяльності. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів, на території ЗВО існує Психологічна служба, діє Центр підтримки сім'ї «Студентський лелека». Така підтримка здобувачів є доступною і в повній мірі задовольняє їх потреби. ЗВО забезпечує достатні умови для реалізації права на освіту особам з особливими освітніми потребами. Має чітку і зрозумілу політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій. Поруч з цим встановлено, що за наявності нормативно-закріпленої політики вирішення конфліктних ситуацій із здобувачами проводиться недостатня роз'яснювальна робота щодо процедур вирішення таких ситуацій. А тому, ЕГ дійшла висновку, що рівень відповідності сьомого критерію містить недоліки, що є несуттєвими.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:

1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ встановила, що розроблення, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд ОНП відбувається відповідно до такої загальноуніверситетської нормативної бази: Системи забезпечення якості навчальної діяльності та вищої освіти, введеної в дію наказом ректора №0452-І від 22.07.2016 року, Положення про освітні програми, введеного в дію наказом ректора №0038-І від 19.01.2021 року та Методичних інструкцій «Загальні вимоги до структури, змісту та оформлення освітніх програм» введених в дію наказом ректора №0033-І від 15.01.2021, Положення про Раду із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти введеного в дію наказом ректора №0578-І від 15.12. 2017. Під час спілкування із науково-педагогічними працівниками, адміністрацією ЗВО ЕГ переконатась у тому, що до процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП залучається в основному університетська спільнота та стейкхолдери, на підтвердження цьому є опрацьовані ЕГ протоколи засідань Експертної ради роботодавців та Ради із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (додаток на запит ЕГ). Університетська спільнота запевнила ЕГ, що ЗВО дотримується встановлених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП.

2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.

ЕГ встановила, що в ЗВО діє НТСА. Відповідно до Положення про Раду із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти введеного в дію наказом ректора №0578-І від 15.12.2017 здобувачі можуть приймати участь у роботі цього органу через представництво їх інтересів головою НТСА (наукове товариство очолює співробітник ЗВО), це підтверджується і розпорядженням від 25.03.2020 р., яким затверджений склад Ради з якості. Під час бесіди зі здобувачами ЕГ встановила, що здобувачі не поінформовані в тому, що входять до складу Ради з якості та участі в процесі періодичного перегляду ОНП не беруть. Під час спілкування із адміністрацією, ЕГ наголосили, що здобувачі участь у перегляді ОНП беруть через участь у засіданнях Робочої групи ОП(як приклад, засідання Робочої групи ОП №2 від 06.05.2019 року) але не входять до складу Вченої ради <https://law.sumdu.edu.ua/uk/sklad-vchenoi-radi/>. У той час у бесіді із здобувачами ЕГ з'ясувала, що в роботі засідань жодних колегіальних органів ЗВО вони не приймали і не приймають. Отже інформація стосовно залученості здобувачів до перегляду ОНП, надана адміністрацією ЗВО не відповідає тій, що була отримана від здобувачів. ЗВО двічі на рік проводить опитування в рамках реалізації внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти. В результаті опитування ЕГ встановила, що в цілому учасники фокус - групи досить позитивно оцінюють навчання за даною ОНП і задоволені власним вибором програми (додаток на запит ЕГ).

3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.

Під час онлайн-зустрічі із роботодавцями, ЕГ мала можливість поспілкуватись із: деканом ф-ту №1 ХНУВС О. М.Музичуком, начальником ТУ ДСА України в Сумській області Кібцюм В.О., заступником нач. ТУ ДСА України в Сумській області Петренко І.В., секретарем Сумської міської ради Резніком О.М. Під час спілкування ЕГ зясувала, що ЗВО активно співпрацює із стейкхолдерами. О.М. Музичук наголосив на плідній співпраці із ЗВО щодо перегляду ОНП. Інші стейкхолдери проявили себе також як активні учасники освітнього процесу та внутрішнього забезпечення якості, як приклад Кібець В.О. входить до складу проєктної групи ОНП Право (протокол №2 від 12.03.2021). Резнік О.М. висловив пропозиції про необхідність залучення до освітнього процесу більшої кількості фахівців міжнародної наукової спільноти. До періодичного перегляду ОНП та інших процедур забезпечення її якості залучаються і інші роботодавці. Наприклад, за пропозицією Трошечко В.В., директора Сумського міського центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги каталог вибіркових дисциплін розширений дисципліною Господарське право поглиблений курс. На пропозицію Слабунова Ю. В., керівника Охтирської місцевої прокуратури в ОНП була включена дисципліна Інноваційна педагогічна діяльність. Така участь стейкхолдерів підтверджується протоколами засідань відповідних підрозділів (РППГ, Ради з якості). Також ЗВО сформовано відкриті інформаційні канали для отримання пропозицій та зауважень роботодавців

4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ встановила, що ОНП проходить первинну акредитацію, та інформацію щодо кар'єрного шляху випускників ОП планується збирати після випуску здобувачів вищої освіти третього рівня. Однак, як було зазначено під час зустрічі із адміністрацією ЗВО, що аспірантура за спеціальністю «Право» в Сумському регіоні існує з 2014 року, ЗВО активно проводить системну роботу з аналізу основних траєкторій працевлаштування випускників, деякі з яких є співробітниками органів місцевого самоврядування, правоохоронних органів, судових органів, прокуратури та ін. Наприклад, випускники, які мають достатній практичний досвід, запрошуються для проведення практичних занять або для участі у роботі експертних рад роботодавців для вдосконалення ОНП (Кібець В.О., Петренко І.П.). На сайті ЗВО можна знайти інформацію щодо пропозицій та зауважень різних категорій стейкхолдерів щодо змісту ОНП, зокрема і пропозицій випускників https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/tabliczya_zauvazhen_do_onp_2020-1.pdf

5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ встановила, що ЗВО вчасно вживає необхідні заходи, якщо виявляє недоліки в ОНП. З метою виявлення таких недоліків ЗВО проводить опитування і фокус-групи, результати яких аналізуються відповідними підрозділами. Результати опитування обговорюються на засіданнях РППГ, Ради із забезпечення якості інституту та Ради забезпечення якості СумДУ. Факт таких обговорень відображається в протоколах, які розміщені на сайті ЗВО. Під час проведення опитування здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня в 2019-2020 н.р. ЗВО виявив потребу аспірантів у розширенні каталогу вибіркових дисциплін. Як результат було проведено засідання РППГ, в результаті якого було запропоновано оновлення переліку вибіркових дисциплін у циклі дисциплін професійної підготовки (протокол РППГ №1 від 12.03. 2020). Опитування здобувачів 2020-2021 року посприяло черговому засіданню Раді з якості ННП ЗВО з метою обговорення питання щодо якості освітнього компонента під час підготовки докторів філософії. Така реакція ЗВО на недоліки в ОНП є гарною практикою, що свідчить про активне впровадження процедур внутрішнього забезпечення якості на ОНП.

6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ встановила, що акредитація є первинною, тому скористатись зауваженнями та пропозиціями сформованими під час останніх акредитацій не є можливим. За результатами попередніх акредитацій інших ОП (зокрема, магістерської ОПП “Медичне право”) експертами було рекомендовано посилити розвиток міжнародної академічної мобільності, участь здобувачів освіти та НПП у міжнародних конференціях та спільних публікаціях за відповідним спрямуванням. В рамках реалізації рекомендацій учасниками програм академічної мобільності були проведені відповідні заходи (додаток на запит ЕГ). Також ЗВО на виконання рекомендацій розробив та впровадив заходи щодо відкритості оприлюднення проєктів ОНП, з цією метою впроваджені системи та засоби ефективного та дієвого оприлюднення ОНП, зокрема на сайті є можливість залишати пропозиції до змісту та якості ОНП всім зацікавленим учасникам освітнього процесу <https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/162>.

7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ встановила, що процедури і політика забезпечення якості всіма учасниками освітнього процесу сприймаються позитивно з розумінням необхідності постійного вдосконалення якості освіти. Під час проведення бесід із учасниками освітнього процесу ЕГ встановила, що всі учасники освітнього процесу розуміють необхідність покращення якості освіти в ЗВО, хоча здобувачі неорієнтовані у тому, яку роль вони можуть відігравати у вищезазначених процесах. Однак, культура якості сформована як система спільних цінностей освітян ЗВО, а її забезпечення, як відповідальність всього колективу ЗВО.

Загальний аналіз щодо Критерію 8:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.

ЗВО під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи продемонструвала, що розроблення, затвердження, моніторинг та періодичний перегляд ОНП відбувається відповідно до загальноуніверситетської нормативної бази, а представники університетської спільноти дотримуються вищезазначених процедур. ЗВО активно співпрацює із роботодавцями через відкриті інформаційні канали для отримання пропозицій та зауважень щодо змісту ОНП. ЗВО вчасно реагує на недоліки в ОНП, джерелами такої інформації слугують опитування і фокус-групи, результати яких аналізуються і обговорюються на засіданнях колегіальних органів ЗВО (РПГ, Ради із забезпечення якості інституту та Ради забезпечення якості ЗВО, Вченої ради). Позитивною є практика врахування зауважень та пропозицій, сформульовані під час попередніх акредитацій інших ОП. Культура якості сформована як система спільних цінностей освітян ЗВО.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.

Під час проведення дистанційної акредитаційної експертизи ЕГ встановила, що здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти до складу Вченої ради не входять; до перегляду ОНП здобувачі залучені формально (відповідно до локальних документів до Ради з якості входять, формально приймають участь у засіданнях РПГ, але про це здобувачі не знають, участі у перегляді ОНП не приймають, неорієнтовані у тому, яку роль можуть відігравати у процесах покращення якості освіти в ЗВО). ЗВО наводить недостовірну інформацію щодо залученості здобувачів до періодичного перегляду ОНП, що підтверджується інформацією наданою здобувачами під час зустрічі з ЕГ. ЕГ радить ЗВО включити здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти до складу Вченої ради, щоб вони мали змогу реально впливати на ухвалення рішень, що стосуються удосконалення освітнього процесу. Проводити постійну консультативну та інформаційну підтримку здобувачів щодо їх участі у забезпеченні якості вищої освіти в ЗВО. Забезпечити реальне, а не формальне залучення здобувачів до процедур періодичного перегляду ОНП.

Рівень відповідності Критерію 8.

Рівень Е

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.

Встановлено, що загальноуніверситетська нормативна база регулює послідовне дотримання визначених ЗВО процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП, але до таких процедур в основному залучається університетська спільнота та стейкхолдери. Забезпечення якості освіти в ЗВО не є цілісною взаємодією всіх членів академічної спільноти, оскільки здобувачі не є їх повноцінними партнерами у процесах і процедурах забезпечення якості ОНП оскільки: 1. ЗВО не забезпечує участі здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в засіданнях Вченої ради, що підтверджує факт відсутності їх можливості впливати на ухвалення рішень, що стосуються удосконалення внутрішньої якості освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти і не відповідає Закону України «Про вищу освіту» (ст. 36). 2. Здобувачі у процедурах перегляду ОНП участі не приймають, неорієнтовані у тому, яку роль можуть відігравати у процесах покращення якості освіти в ЗВО. 3. ЗВО наводить недостовірну інформацію щодо їх залученості до вищезазначених процедур (такий факт підтвердилась під час спілкування зі здобувачами), що є суттєвим недоліком в межах критерію 8, який можна усунути в однорічний строк.

Критерій 9. Прозорість та публічність:

1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.

Під час проведення дистанційної експертизи ЕГ було встановлено, що в ЗВО створені чіткі і зрозумілі правила, які закріплюють права та обов'язки учасників освітнього процесу, які регулюються Положенням про організацію освітнього процесу <https://tinyurl.com/r4yssp> в ЗВО, Кодексом академічної доброчесності <https://tinyurl.com/t4rubk5>, Кодексом корпоративної культури <https://tinyurl.com/ux5nju2e>, Статутом <https://tinyurl.com/src6mla> та іншими нормативними актами, які розміщені в розділі «Реєстр основної нормативної бази СумДУ» <https://normative.sumdu.edu.ua/> на сайті ЗВО і є загальнодоступними та зрозумілими. Під час зустрічі із гарантом, ЕГ з'ясувала, що для інформування здобувачів та співробітників щодо всіх локальних документів, що регулюють діяльність ЗВО та змін до них використовується система електронних особистих кабінетів. Така система є зручним сучасним форматом для обміну освітньою інформацією серед усіх учасників освітнього процесу.

2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.

Під час проведення дистанційної експертизи ЕГ було встановлено, що ЗВО не пізніше ніж за місяць до затвердження проектів змін та доповнень до ОНП оприлюднює на офіційному веб-сайті в рубриці «Каталог освітніх програм» - «Право» або за посиланням <https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1626>. ЗВО надає можливість роботодавцям, представникам ринку праці, випускникам та всім зацікавленим сторонам брати участь в обговоренні проектів ОНП з метою підтвердження їхньої релевантності, відповідності результатів навчання (знань, умінь, навичок, компетентностей) потребам сучасного ринку праці. Свої пропозиції та зауваження надіслатаються на електронну пошту info@job.sumdu.edu.ua або заповнюють онлайн-форму, строки, в межах яких можна надавати пропозиції вказані на сайті ЗВО.

3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.

Під час проведення дистанційної експертизи ЕГ було встановлено, що ЗВО оприлюднює на веб-сайті точну і достовірну інформацію, що стосується безпосередньо самої програми (мету, характеристику, компетентності та програмні результати навчання, кадрове та матеріально-технічне забезпечення) в обсязі, достатньому для інформування заінтересованих сторін та суспільства. На веб-сайті ЗВО також оприлюднена така інформація: каталоги вибіркового компонентів, силабуси навчальних дисциплін, тощо. Обсяги інформації, що оприлюднюється ЗВО є повними та достовірними, інформація, розміщена на веб-сайті є достатньою для того, щоб забезпечити потенційним вступникам зробити поінформований вибір щодо вступу на програму, а роботодавцям – щодо цілей та змісту підготовки здобувачів за цією програмою.

Загальний аналіз щодо Критерію 9:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.

В ЗВО створені чіткі і зрозумілі правила, які закріплюють права та обов'язки учасників освітнього процесу. Інформування здобувачів та співробітників щодо всіх локальних документів, що регулюють діяльність ЗВО та змін до них організовано через систему електронних особистих кабінетів. ЗВО надає можливість роботодавцям, представникам ринку праці, випускникам та всім зацікавленим сторонам брати участь в обговоренні проектів ОНП через оприлюднення таких проектів на офіційному веб-сайті ЗВО та надання можливості всім зацікавленим сторонам надати свої пропозиції та зауваження. ЗВО оприлюднює на веб-сайті точну і достовірну інформацію, в обсязі, достатньому для інформування заінтересованих сторін та суспільства. Обсяги інформації, що оприлюднюється ЗВО є настільки достатньою для інформування заінтересованих сторін та суспільства, щоб забезпечити потенційним вступникам можливість зробити поінформований вибір щодо вступу на програму, а роботодавцям – щодо цілей та змісту підготовки здобувачів за цією програмою.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.

В процесі акредитаційної експертизи було встановлено, що роботодавці, представники ринку праці, випускники та всі зацікавлені сторони можуть надавати свої пропозиції та зауваження щодо ОНП в строки, визначені ЗВО. ЕГ радить ЗВО не обмежувати у строках і часі зацікавлених сторін надавати свої пропозиції та зауваження щодо ОНП. Такий недолік не є таким, що суттєво впливає на реалізацію ОНП.

Рівень відповідності Критерію 9.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.

ЕГ в процесі акредитаційної експертизи дійшла висновків, що діяльність ЗВО відповідає вимогам прозорості та публічності, що виступає запорукою суспільної довіри до допомагає ЗВО активно втілювати в життя свою місію.

Критерій 10. Навчання через дослідження:

1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.

ОНП включає як загальнообов'язкові ОК (ОК «Філософія науки», «Методологія та методи наукових досліджень», «Англійська мова академічного спрямування», «Правовий інструментарій регулювання суспільних відносин» тощо), зміст яких повністю відповідає науковим інтересам здобувачів, зокрема з: загальнонаукової (філософської) підготовки; набуття універс. навичок дослідника; здобуття мовних компетентностей; циклу дисциплін проф. підготовки, так і вибіркового циклу дисциплін (ОК «Правове забезпечення діяльності правоохоронних органів» тощо), циклу практичної підготовки, по посилює спеціалізацію їх підготовки. Зміст ОНП забезпечує їх підготовку до викладац. та дослід. діяльності (ОК «Управління проектами», «Інноваційна пед. діяльність» тощо). Під час інтерв'ювання здобувачі підтвердили відповідність змісту ОНП їх наук. інтересам, їх задоволеність. Аналіз ОНП та спілкування з фокус-групами підтвердило оновлення змісту ОНП з урахуванням запитів аспірантів та їх супровід наук. керівниками, заохочення до сам. наук. пошуку, автономного навчання. Пед. практика є частиною навч. плану, видом практ. діяльності здобувачів із здійснення навч.-вих. процесу у вищій школі (викладання дисциплін, організацію навч. діяльності тощо). Здобувачі підтвердили їх залучення до ауд. роботи в межах практики, що здійснюється під керівництвом штатних НПП. Комплекс дисциплін спеціальності містить широкий перелік дисциплін вільного вибору здобувачів, що враховує специфіку наук. дослідження кожного аспіранта.

2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.

ЕГ, ознайомившись із списком здобувачів, їх тем, публікацій наукових керівників та іншими матеріалами, поспілкувавшись із здобувачами, встановила, що наук. діяльність здобувачів відповідає напрямкам досліджень наук. керівників, рекомендована кількість здобувачів на одного керівника не перевищується. Аналіз сайтів кафедр юридичного факультету, профілів наук. керівників в системі Google академія надав додаткові підстави констатувати дотичність тем наук. досліджень здобувачів напрямкам досліджень керівників. Так, наприклад, аспірант Кіяшко Ю.М. тема: «Адміністративно-правовий механізм взаємодії суб'єктів системи економічної безпеки України», наук. керівник Гаруст Ю.В. Публікації: 1. Harust, Y., Melnyk, V., Kiiashko, Y., Halunko, V. Economic crimes: Innovative mechanisms of counteraction by law enforcement agencies (2019) Asia Life Sciences, (2), pp. 247–263 (WoS). Це підтверджує і Таблиця релевантності тем здобувачів та публікацій НПП, надана на запит ЕГ (завантажено до системи) стосовно 45 здобувачів, додатково проаналізовано й підтверджено такі відомості і щодо 8 здобувачів поза системою (всього 53 здобувача).

3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).

Під час онлайн-візиту було з'ясовано, що ЗВО сформовано достатнє матеріально-технічне та організаційне підґрунтя для проведення та апробації результатів наукових досліджень здобувачами та НПП відповідно до напрямків їх досліджень, а саме: комп'ютерні, в т.ч. й із оснащенням найсучаснішим обладнанням, класи із безперебійним доступом до мережі Internet, WI-FI, доступом до різних, баз нормативно-правових актів, лабораторії, конференц-зали, аудиторії із мультимедійним обладнанням для використання під час онлайн-заходів, забезпечено постійний вільний доступ до фондів наукової бібліотеки (оновлення відбувається систематично, здійснюється передплата періодичних фахових видань, є колекції авторських робіт НПП, доступ до наукових, в т.ч. й іноземних, фахових видань), електронної бібліотеки із вільним доступом до репозитарію, наукометричних баз даних та навчально-методичного забезпечення всіх навчальних дисциплін, які використовуються в т.ч. й під час дистанційного навчання. НПП та здобувачам надано доступ до електронних ресурсів наукометричних баз даних

Scopus, Web of Science тощо. Спільно із представниками наукової школи здобувачі долучаються до виконання наукових досліджень у рамках НДТ, проекту Нац. Фонду фундам. досліджень, міжнарод. грантових проектів, презентації своїх результатів на засіданнях органів публічної влади, фахових семінарах, колоквиумах за участю експертів галузі. Для демонстрації результатів досліджень здобувачів систематично інформують про науково-практичні заходи. ЗВО є організатором міжнародж. наук-практ.конф. «Реформування парвовой системи в контексті евро інтеграційних процесів», а також разових наукових заходів, із обов'язковим залученням здобувачів та випуском збірок тез учасників. НПП та здобувачі продемонстрували результати своєї участі у міжнародних, в т.ч. й закордонних фахових науково-практичних заходах (Польща, Чехія тощо), а також результати залучення до виконання госпдоговірних наук. тем, НДР за рахунок коштів ЗВО. Для апробацій результатів наукових досліджень як НПП, так і здобувачам надається можливість публікації у фаховому виданні, зокрема «Правові горизонти» (журнали категорія «Б»).

4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.

Експертною групою з'ясовано, що здобувачі активно залучаються до участі у міжнародних науково-практичних заходах, які проводяться як у ЗВО, так і за кордоном, в т.ч. у рамках реалізації договорів із ЗВО-партнерами. Їм надається можливість безпосередньої участі (Стеблянко А., Фінляндія, 2020 р., Глуценко Н., Швеція, 2019 р.) у заходах, а також опублікування тез доповідей у збірках. Це надає змогу безпосередньо ознайомитися із сучасними тенденціями та останніми досягненнями вітчизняної та зарубіжної правової науки, результатами роботи партнерів ЗВО, здійснити апробацію власних наукових досліджень у виданнях баз Scopus, Web of Science. НПП та здобувачі мають можливість й це підтверджено під час онлайн-візиту опублікувати результати своїх досліджень у виданнях баз Scopus, Web of Science (Резнік О.М., Кіяшко Ю., Павленко Б та ін.), а також прийняти участь у науково-практичних заходах в рамках реалізації міжнародних грантових проєктів Erasmus+: Жан Моне («Впровадження в Україні цінностей ЄС», «Європейські стандарти захисту споживачів фінансових послуг»), а також прийняти участь у міжнародних наукових стажуваннях (Уткіна М., Андрейченко Н., Малетов Д., Стеблянко А. та ін.)

5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.

Під час спілкування з науково-педагогічними працівниками та здобувачами ЕГ з'ясувала, що ЗВО сприяє участі здобувачів у дослідницьких проєктах та заохочує їх до публікаційної діяльності. З 2016 року наукові керівники аспірантів разом із здобувачами брали участь у розробці та реалізації чотирьох науково-дослідних тем, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету, гранти Жана Моне та проєкт Національного фонду фундаментальних досліджень. Освітній процес на третьому (освітньо-науковому) рівні забезпечує достатню кількість науковців, що спроможні підготувати кваліфікованого «науковця-правника». ЗВО заохочує учасників освітнього процесу до публікацій в наукометричних базах. За підсумками такої роботи співробітникам ЗВО виплачується грошова премія. Також ЗВО стимулює науково-педагогічних працівників до участі в розробці різноманітних досліджень через наявну систему субрахунків, як засобу матеріального заходження дослідників. За допомогою інформації, долученої до відомостей про самооцінювання, можна зробити висновки, що всі викладачі групи забезпечення ОНП мають наукові праці, які відповідають тим дисциплінам, що вони забезпечують.

6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.

ЕГ встановила, що на ОП впроваджені ефективні практики, які забезпечують дотримання академічної доброчесності всіма науковими керівниками і аспірантами. Політику дотримання академічної доброчесності в ЗВО регламентують такі документи: Кодекс академічної доброчесності, Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин, Методична інструкція щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень, Положення про групу сприяння академічній доброчесності, Положення про організацію захисту прав інтелектуальної власності, Положення про порядок організації і проведення наукових заходів. Для забезпечення дотримання академічної доброчесності ЗВО організовує перевірку звітів про виконання науково-дослідних тем, наукових праць, матеріалів, що направляються для публікації до фахового видання «Правові горизонти», дисертаційних робіт здобувачів на наявність текстових запозичень за допомогою системами StrikePlagiarism та Unicheck. Процедура перевірки текстів за допомогою антиплагіатної системи є безкоштовною. До системи заходів із дотримання академічної доброчесності ЗВО відносить процедури популяризації та інформування здобувачів щодо необхідності дотримання академічної доброчесності. З цією метою ЗВО до каталогу дисциплін вільного вибору долучило дисципліну «Дослідницька доброчесність». ЕГ засвідчує, що прикладів притягнення науково-педагогічних працівників та/або здобувачів до відповідальності за порушення академічної доброчесності не було.

Загальний аналіз щодо Критерію 10:

Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.

Релевантність тем дисертаційних досліджень здобувачів та наукових напрямків наукових керівників, їх наукових праць, залучення здобувачів до наукових проєктів керівників та науковців ЗВО. ЗВО забезпечує вільний доступ НПП та здобувачів до інформаційних (в т.ч. й електронних ресурсів наукометричних баз даних, різних баз нормативно-правових актів, електронних ресурсів іноземними мовами тощо), матеріальних ресурсів для проведення наукових досліджень, презентації їх результатів (в т.ч. й за кордоном) й опублікування їх у наукових фахових виданнях, в т.ч. у виданнях баз Scopus, Web of Science. Наявність фахового видання категорії «Б». Організація та проведення на базі ЗВО щорічної міжнародної та разових фахових науково-практичних заходів, із обов'язковим залученням здобувачів та НПП й опублікуванням їх тез, а також сприяння ЗВО їх участі разом із представниками наукової школи в аналогічних заходах за кордоном.

Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.

За умови наявності системних контактів із зарубіжними ЗВО, недостатнім є залученням зарубіжних фахівців, експертів галузі, юристів-вчених до керівництва дослідженнями здобувачів, в т.ч. у форматі подвійного наукового керівництва. Експерта група рекомендувала створити реальні умови для впровадження подвійного наукового керівництва дослідженнями здобувачів, в т.ч. й із залученням представників ЗВО-партнерів.

Рівень відповідності Критерію 10.

Рівень В

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.

За цим критерієм встановлено відповідність вимогам щодо навчання і викладання на ОПІ, а саме: релевантність тем дисертаційних досліджень здобувачів та наукових напрямків наукових керівників, їх наукових праць, залучення здобувачів до наукових проєктів керівників та науковців ЗВО, ЗВО забезпечує вільний доступ НПП та здобувачів до інформаційних (в т.ч. й електронних ресурсів наукометричних баз даних, різних баз нормативно-правових актів, електронних ресурсів іноземними мовами тощо), матеріальних ресурсів для проведення наукових досліджень, презентації їх результатів (в т.ч. й за кордоном) й опублікування їх у наукових фахових виданнях. Наявність фахового видання категорії «Б». Організація та проведення на базі ЗВО щорічної міжнародної та разових фахових науково-практичних заходів із обов'язковим залученням здобувачів та НПП й опублікуванням їх тез, а також сприяння ЗВО їх участі разом із представниками наукової школи в аналогічних заходах за кордоном із використанням ресурсу партнерів. В той же час недостатнім (за умов наявності системи договорів із зарубіжними ЗВО, із міжнародними організаціями та ін., ральних передумов для цього) є залучення до реалізації наукової складової ОПІ зарубіжних партнерів (вчених, юристів-практиків тощо). ЕГ рекомендувала, з урахуванням наявних договорів про міжнародне співробітництво із ЗВО-партнерами та системного характеру відносин із ними, створити реальні умови для залучення зарубіжних фахівців-науковців, експертів галузі до керівництва науковими дослідженнями здобувачів.

IV. Інші спостереження

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.

Під час онлайн-візиту ЕГ було отримано й проаналізовано ОПІ, навчальні плани, проведено онлайн-зустрічі із фокус-групами здобувачів денної, вечірньої та заочної форм здобуття вищої освіти. Всі відомості знайшли своє відображення у матеріалах самоаналізу, а також знайшли своє підтвердження під час онлайн-виїзду, спілкування із фокус-групами, опрацювання інформаційних матеріалів. Під час онлайн-візиту як у ЗВО в цілому, так і на ОПІ зокрема були створені умови, сприятливі для продуктивної роботи та конструктивної співпраці. Однак під час проведення зустрічей ЕГ констатувала присутність сторонніх осіб в приміщеннях, де організовувався технічний супровід акредитаційної експертизи з боку ЗВО. За підсумками онлайн-спілкування експертів із керівництвом ЗВО, гарантом та проєктною групою ОПІ, представниками структурних підрозділів ЗВО, здобувачами, випускниками,

роботодавцями очевидно, що вони усвідомлюють певні слабкі сторони за окремими критеріями, виявлені під час експертизи. Крім того, ними продемонстровано бажання, готовність і здатність активно, оперативно, системно та цілеспрямовано працювати у напрямку підвищення якості ОНП та освітньої діяльності на ОНП.

V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми	B
Критерій 2 . Структура та зміст освітньої програми	E
Критерій 3 . Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
Критерій 4 . Навчання і викладання за освітньою програмою	B
Критерій 5 . Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
Критерій 6. Людські ресурси	B
Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	E
Критерій 9. Прозорість та публічність	B
Критерій 10. Навчання через дослідження	B

За результатами акредитаційної експертизи рішенням експертної групи є **умовна (відкладена) акредитація**.

Додатки до звіту:

Відсутні

***

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.

Керівник експертної групи

Коломоєць Тетяна Олександрівна

Члени експертної групи

Нашинець-Наумова Анфіса Юріївна

Кисельова Марина Сергіївна